

Beste Harietan (Bariazioak)

Luis Mari MUJICA

Nola ez, hurbildu nintzen berriro
ene arimaren aintzirara,
aintzira sakon, nagira
–eta liburu aberats baten orrietan bezala–
oneak, aldarte eta niaren zertzeladak
itota topatu nituen,
Hitz sakonak ziren, irudi nabarrak,
aspaldian ahantzitako sentimenduak,
muxikondo, gerezi, aran paregabeen soinak,
paisala fingabeen luzapenak
–eta, nola ez, poetaren existentziak,
herriaren gurutzebide bihurriak,
gerora sofrikarioaren gurdian
autobiografia nabar bilakatuak–;
oro iturri bezala gezurrik gabe jalgi zen,
eta gauzen izate eta keraz
galdera serioak egin nituen.

Jatorrietako oboak atzeman gura ditut,
aintziran lo dagoen hariaren extasian
gauzak ukitu nahi ditut,
ugaltzen den sentimenduaren oldeak
misterioren xarma pilatuta kausitu nahi dut
Ukigabeak diren ura, itsas-uhina, harri biribilak
genesi berrian heldu nahi ditut
–izana unearekin ezkondu–
bizi nabarretik heriotzaren betera
hutsaren eskutik allegatu gura dut.

Gizaseme urrik ulertuko ditu nire hitzak
–poemaren ahots garbiak–,
baina nire barne gelatako labeetatik
esana dudan oro egia da,
iruzurrik ez duen mezua da.
Oso gauza nabarrak jalgitzen ari naiz
(amodioa, poetaren barrundegia, gauzen
iragankortasuna, bakardadearen horratza, gauzakien
oharmen bizkorra...),
eta kondairaren ildoetara jaitsitako existentzia.

— | —

GAUZEN LITS BERDEA

Kafetegian neska itxaro duen
mutila bainintzan natorkizu,
aintzinean nire kafe-kikara eta egunkaria
–gizasemeek sorturiko ezbeharren zarata nabarra–,
eta sekretuan oraindik bihotzari eginiko kalteak,
lanbideko gorabeherak,
nire maitearen begien inkognita gordina,
kale eta zumardietako gizasemeen pausu zalua
–irailero hogeitabian ospaturiko urtemugaren
oroimen berritua–,
eta egunero –eta larunbatero eta igandero–
gauzatzen ditudan konstatapen berriak.
Goizean, jaikitzerakoan, ispilura so egin dut,
zantzu etereotan beste xarmak intuitu ditut
–sugerenzia berriak sentitu–;
itzuliko naizela esan diot emozioz
ezagutu ginen lehen egunean bezala
–kafesnea hartzeko geratu ginen lehen aldian bezala–.

Enigma agortu gabe oraindik
–eta emozioa egunero berritu nahiean–
astehelenetan, bereziki, oroitzen nintzen beraz,
aste osoa bilakatze bozkariotsu eginez.
Platano eta zumarrez beteriko etorbideetan
espero nuen bera,
arratsa eta gauaren ostetik behatzen nion

–jateetxeen neona itzalia zegoen jada–,
eta ni adi nengoen bizitzan miretsi ditudanak gogoratuz.

Maite zaitudala esateko lotsik ez dut,
heriotzak besarkatuko banindu
gaur bertan ere gauza bera jalgitzeko oztoporik ez nuke,
ene oroiak harkaitzetan zure zilueta nabarmen da.
Gauaren izuan nire erlojuak astiro dabilta zu bila,
zure adatsen harietan galdu nahi nituzke ene hatzak
–irri samur horren iragankortasuna atzitu nahi nuke–,
eta beti zurekin geratu.

Gauzen litsa berde

Gauzen litsa berde
nik begian,
arratsari ele
ilargiak,
ezin dut galdu une
hain argia.

Begiok...

Begiok gaur ez otzanak,
dena grinari emanak,
ai, aih, nolako erre-beharra
zuri beha dagoenak!

Goi ilargian

Goi ilargian nagi
hamar susmo,
itxaropen hamabi.
Maite zaituda, Ines,
arren, ez zaitetz joan,
maite zaitut
nahiz zu ohartu ez.
Goi ilargian nagi
hamar susmo,
itxaropen hamabi.

Fruta heldua baizinan...

Fruta heldua baizinan
hortz zuri hauekin
gogor hozkatu zintudan,

sentitu zenuen min.
Eskaini zenidan biluts
soin horren zuria,
izter, sabel urduriak
naukazu oroitzuz.

Zuk gura duzuna, agian, niretzat ezinezko,
hainbat ameskaitzen ondoren lortua gaitzezko,
igogailua –bulegoko aparailuak, ordenadore piztua–
aktoan behatu ditut,
oraindik bulegoan ikusi bide zaitut irribarre bat sugeritzen
inprimakien metaren ostean.

Zoko bat bilatzen dut zure gogameneren artean,
bazter tipi bat, bederen,
arrats bateko oroi-liparra izan nahi dut zure baitan,
baina ez dut lortzen zure leihoetara hurbiltzea
–gutziz bestetara jalgia zaude–,
zure balkoiaren gibelean beste festak daude,
beste bihotz eta asmo ezkutuak.

Hala ere, niretzat zu zara garrantzitsuena,
zu nire poemetako erregina eta ekia,
ez dut lotsarik nire neurtitzen ardatza zarela inori aitortzeko.
Nire postariak huntsa daki Iturbide kaleko 12.an bizi naizela
–eta zuk hori ahanzteaz ez nuke nahi –,
nire egoitza, musika-gela, liburutegia ezagunak dituzu,
baina zuk nire helbidea atzendu bide duzu.

Ene etxe paretik igarotzean
–Hondarribirantz joan bide den hegazkina ortzean ikustean bezala–
zuga pentsatzen dut,
eta, orobat, autobusa haurtzaroko estrata paretik igarotzean.

Zuk ausentziaren doilorra eskaintzen diozu
ene poema bakoitzari, ene orogarri bakoitzari.
Paisaia bilutsa bilakatzeko arriskuan natza,
Iturbide kaleko nire kadira beroa
–eta nire liburuen azalak–
zure isilune doilorraren lekuko dira.
Zurekin zorientsu, zu gabe triste eta antzu naiz,
nire mihaspenari bizkarra ematen badiozu ere.

Iturrian neskatxa

Iturrian neskatxa
arropak garbitzen,
gonatxoaren petik

izterrak nabarmen,
 –“arren, egia esan,
 ez nuen nik uste
 hainbat urte ondoren
 ninduzula maite”,
 iturrian neskatxa
 arropak garbitzen.

Ilargiak lizarpean

Ilargiak lizarpean
 zilarrezko oldozpen
 –bera nik ez dut ukitzen,
 baina bai sentitzen–,
 ilargiak hostapean
 ikara itzalaren.

Edurnek eta Mikelek hilobitik

Edurnek Mikeli –eta
 Mikelek Edurneri–
 ilobiaren barruan
 maitasunaren berri,
 Mutilak –“ezpainez ezin dudana
 krabelinez eskaini
 nahi nizuke gozoro
 zutaz bainago eri”,
 Neskak –“krabelinaren zuria
 plazerezko zait niri,
 eskuok ditzagun gaurtik
 estekatu estuki,
 heriotz maltzurak ezin
 amodioa itzali,
 berriz musuka gaiteen
 senar-emazte iduri,
 nahiz blok hilda egon
 maitasuna elkarri”,
 Edurnek Mikeli –eta
 Mikelek Edurneri–
 hilobiaren barruan
 maitasunezko berri.

Edurne nirera

Edurne nirera
ez zara etortzen,
nondikan zabiltzan
esaidazu, arren.
Zergatik nauzu utzi,
arbuiatu krudel,
arrotza zait egin
jarrera hain txepel.

Ausaz, ezerk ez dut ontzat ematen nire haserrea,
lurraren usaina –aranen urrin ona
eta bular horien perfume geldia–
arbuio bilaka daitezke,
eta zuri ez axola.
Ni beti zure une ahantzien alboan nago,
zu, berriz, kale anitzak –eta erraldoiak – dituen
hiriaren beste auzoan bizi zara, antza.
Agian, nire amets alferren sorkuntza ustela zara,
zure urak beste lurak bilatu bide ditu,
poeta txaldanen erretolika penatuan uzten nauzu.
Kafetegiko kadira hutsean zure gabeziaren malura dakust,
ni zugan –eta zu oraindik urrunago–,
eskaparateko kristalek
zure ñabardura fisikoak dituzte batzuetan
(zure gonaren pleguak, zure bularren geografia limuriak),
baina urrun zaude ,
ene kadira ondoko arratsa ere bakarrik.
Ezin dut etsi hainbesteko hutsunea
miresten zaitudalarik,
nire poema ikaragarri zintzoa da
–torturatzen nau zure isilak,
mintzen nire neurtitza oihartzunik gabe itzultzeak–,
gauzak lehendabizikoz ezagutu zintudanean bezala
iraunarazi nahi nituzke
–oro harridura lehendabizikoan utzi,
poemotan jalgia luzaroan eho–,
baina ez bide didazu sinesten ezer. Zergatik?
Azken auzoen gibeletik ere itzuliko natzaizu,
ordu eta gauaren beste hegitik ere itzuliko,
amodioaren banderak hedatuko ditut balkoietan;
niregana bihurtuko zarela oraindik esperoko dut
eguna eta gauaren instant bakoitzean.
Ez naiz gezurretan ari.

— II —

ILDO BEJETALAK

Maitasuna almendra
 bere hezurrean bezala ezkutaturik dago,
 oso sotil gordeta,
 eta odola goritasunik –zaratarik– ez bailuan doa.
 Han eta hemen flora mordindua zeharo sartuta,
 erritmo eta olde berriak dastamen gazteetan hedatuta
 –oh, nire arrosa, mertxika, gerezi gizenak...–
 ederraren itxura, moldea eta izana zeharo eskainita
 Izarren dardarizoa zero ozpinean inoiz ez da bukatzen,
 elorriaren zuritasuna sekula ez ahitzen,
 oroimenaren argia lerdan eusten da
 gauzei behatzen dudak bakoitzean.
 Nahiz ikusia aldiari itsasia egon
 edertasunak fingabea nahi luke izan,
 ortzian beti izarrak eskegita ikustea gura nuke –inoiz ez itzaltzea,
 sekretuaren sua edonolako zirimolen erdian pizturik irautea–.
 Begirada. Soa. Loreen pila.
 margoa eta ez-margoa,
 begietan ukituaren asmo gorria.
 Arrosa txirpilgarria bada ere
arrosatasuna eternala da,
 ederrak ez du zimurdurarik
 une trinkoaren (emozio oharuaren) barrunbe sendoa baino.
 Arrosaren lorean iturburu genesikoak ageri dira ,
 isilunerik ez duen hatsetan ere
 izatearen dimentsio zabala.
 Zu, arrosa,
 non hasten eta amaitzen zara?

Ari naiz ni, ari

Ari naiz ni, ari,
 bertsoen prestantziz
 kantutan koplari
 gauzei izena itsatsiz,
 nahiz hura jalgi
 –nahiz hau erantsi–
 batak ta besteak
 handia garrantzi.

Arrosa

Arrosa, zirade kuttun,
zara oro edertasun,
handitzen zaren neurri berean
usainez nola uzten nauzun!

Arrosa, zara liraina,
zure arantz beltzak baina
zureganatzen naizenean
zulatzen nau, alajaina!

Niretzat dira, arrosa...
Niretzat dira, arrosa,
zure bi orriak,
esan, nork dituen hertsa
usain hain goriak.

Usain gizenetan hordi

Usain gizenetan hordi
zagoz eta adarrak zuri
dituzu, ah, ene elorri,
ederra zirade guztiz
elur beraren iduri,
soila zarelako osorik
martxo zataida etorri
dena margotan urduri.

Mertsikaren floriaren ederra

Mertsikaren floriaren ederra,
barruan dizü exürra gogorral
Ene begiak itsasoan
margo urdinen blastadakoan
–urak oztin,
urak urdin–,
uhinak atzemalekoan
ah, zein gustora nagoan!
Mertsikaren floriaren ederra,
barruan dizü exürra gogorral

Erdigunean lorearen gozoa,
erdian izanaren funtsa,
ederrarekin nuen hizketa –aspaldian eskaturiko zita–,
eta haizeak erakarri nau lehen iturrietara.

Dastamen osoak erdiguneko asean du,
 bihotzak izanaren bozkario zutia.
 Gezia erdigunera doa zuzen arraiaz jabetzera,
 eta gero ohiartzunak
 erditik ertzetara astiro dira hedatzen.
 Itzaliriko irudietatik harantz
 oroimena bakarrik zutunik,
 igeltsu zuriak, manikiak, eskema zikoitzak
 ahanzmenera amiltzen,
 baina erdigunean sorreraren marra,
 lorea zertarako den jakiteko
 poemak eskainiriko hitza.
 Hitza. Mertzilka. Emakumearen dardara,
 eta hitzaren oldetik harantz
 gauza dastatuen iturri etengabea.

Martxo muxikondoari...

Martxo muxikondoari
 loretan duen besoa
 –dena odolezko zauri–
 makurtzen zaio osoa,
 bere ederdura jasoaz
 harro sentitzen naiz beti
 (lorea bera banendi)
 usaina baitu gozoa.

Amodioa duzu...

*Amodioa duzu arrosaren pare,
 usaina badu, eta ondoan arantze.*
 Ederra zara ta xume,
 hamabost urteko gazte,
 hogei urtera heltzerakoan
 nirea izanen al zare?
 Neskak –“Menditik behera zalu
 dator ura, ta presa du,
 nire bihotza gaur da zeu ez
 zaren batez maitamindu...”.

*Amodioa duzu arrosaren pare,
 usaina badu, eta ondoan arantze*

Eder zeruan lizarra

*Eder zeruan izarra,
errekaldean lizarra.
Nori jalgiko dizkiot,
ene lizarra,
barru hontako saminen
ele zaharrak,
nori hustuko zalantzak
eta negarra?
Gau goriaren ontzian
surtan izarrak,
bai, ene bihotzak badu
mintza-beharra:
–“ni zuria naiz, baina zu
beltzaran zara!”.*

*Eder zeruan izarra,
errekaldean lizarra.
Ilargia more
–“Esan, ilargi hotza,
nork dagizu gaitza?”.*

Ilargia more

*–“Esan, ene gau beltza,
zerk zaitu ilunez hertsatza?
Ilargia more
–“Esan, esan, heriotza,
nola zatozkit hain goiz?”.
Ilargia more*

Aldiak ez du itzali nire poemaren hots funtsezkoa,
oroituriko gauzen hauts ez da hauts huts,
hondakin eta harri erorien artean ere
iragana dut dardarka,
nik hitzak landatzen –ereiten– ditut,
loreak eta fruituak sortzen amaigabeko olde nagusian.
Izakien jabetza gizenagoa gauaren loaldi nagian,
aldiaren zirrikitua izate lerdenez betea,
ortziaren muga poesiaren ertze berrietara irtena.

Oldeak, gogorazioak, lehiak taiu garbia bilatzen du,
izana izatearen gerrian gora doa
–arrosa–ahiena, mertxika-adarra bezala–,
ibai-azalean eginiko arrastoek

iraupen irmoagoa.
 Ezin dut ukatu ederra sartu zaidala,
 hormak oro bozkario existentzialez
 ukituta dauzkadala;
 aurkitu dut bilatzen nuena,
 oro uzta, margo eta izerdi da,
 goi zainetara igotako eder-asea.
 Zauria irekitzean izatea ugariagoa da,
 izanak atea zabalagoa,
 izanatik izatera bide aberatsagoa bilakatu du
 poetaren oharrenari esker.
 Lorea, arrosa, mertsikaren izana
 nire begietara igoa,
 ederraren arratsak oskorri galant eginda.

— III —

BIDEMINAK

Eguzkiak hornituriko barne paisajeak
 ene bideko urratsen xarma,
 oro kuttun eta bihotz-dohari da bidearen joanean,
 mendiaren haraindiko hiria ahanzmenaren gibelean,
 baina ene arimak oro gogoan.
 Birpaisaiak kreatu,
 lerroen geografia berriak
 atzeman gura ditut,
 ederraren soinarekin honantzago topatu,
 ikusiak entitate gizenagoan ezarri.
 Paisaia ezkatutuak ibai nagia antzo
 pasa eta pasa doaz itsasoranzko bidaiari,
 astiro eta astiro arratsarekin joaten,
 ene zentzuen argiak oro lerratzen,
 iragana eta oraina
 —eremuen, hirien, zuhaitzien bidaia luzea—
 ene hitzetan oro biltzen;
 behatzen dudanaren oihartzuna itsasten dut
 oroimenak gauzak present egiten dituen neurrian.
 Begiak dakite behatuaren harantz
 badela zerbait ikusia
 ene zentzuen haraindik

izanari leiho eta ate berriak irekitzen dizkiodala.
Ikusien deskribapen nagiak
–kale, balkoi, kaleburu ezkutuak–
aldiaren ertzatik gaintitzen,
itzal batetik bestera
zehaztapen ez–ohikoak nabarmen.

Minez naukazu...

(Errioxari)
Minez naukazu beha
mahasti nirea,
arren, edalontzira
gutziz huts zaitea.

Gauak mahastietan
urriaren gustu,
zuk duzun muztioak,
ah, kalterik ez du.

Urgull aldean eguna

Urgull aldean eguna
odoletan da amil,
eguzkiaren pusketak
hormaren eranskin
(ezinak naragi eta
ez dakit zer egin...),
kaiokak hondartzaldean
dabiltza mindulin,
arrastiak goizak baino
sakonagoa min.

Iturrian

Machadoren kopa beltza
erortzen katilura,
arratsa nagj jaitsi da,
bihotzak ze mindura...
Berriro jaikiko ote da
eguna argi-pozaz,
zergatik nago hain triste,
arratsagatik, ausaz?

Belaskoainen

Belaskoainen gerezi
 anitz loreen zauriz,
 ederraren kausagatik
 ezartzen naiz urduri.
 Muinoaren bizkarrean
 ekia oro Itzali.
 su apalak errauspetik
 nahi luke berjaiki.

Hondartzan

Hondartzaren maindirean
 arratsaren zauria,
 Getari-Zumaia artean
 urretan oskorria,
 nik begia margotara
 etengabe ekarria
 (begiok zergatik dute
 margozko egarria?),
 berde hotz ta urre goritan
 paisaiak isuria.

Enara beltzen garaz...

Udaberria iritsi da
 enara beltzen garaz,
 malda eta eremutan
 begi izuok anitz jai
 (nire gogoak, halere,
 negu beltzean darrai),
 bidean ikasi behar
 biltzen edozein zergai,
 ibarreko ildo baxua
 alturaren osagai,
 paisaiak baitan narama
 (ni paisaia bera naiz!),
 ekia dudala lagun
 poza iritsi zaida alai.

Gizon bilutsa elurretan gisa
 ene eder-gosearen besoak zeharo naturan sartuta.
 Paisaiak arrats naro bailliran
 umedun erortzen,

zilueta exotikoak –laratzak, soroak, arboladiak–
telefono-hariak kabletan bezala
luze eta belu eskaintzen.

Paisaia eder da behatzen dudalako,
nire oldozpen poetikoa
dardaizo existenzial da
(soin berriak korritzen ditut,
oroi gazteak zeharkatzen...),
niregan sortua lehendik landan zen,
kanpo-guneetan ohartzen naiz paisaia neu naizela,
poemaren aitzinetik paisaiaren egia dagoela.

Lizarran barrena

Ega ibaiaren uretan
zenbat etxe, eliz, harresi
–erromaniko berezi–
nik gustarazi ez dudan!
Berak aditzera eman
dit berriro ohartarazi
lehen ez nuena baitan
Lizarraren arima atziz.

San Pedro eliza alturan
mende joanen ispilu,
Lizarrak kale-zirkilu
eta elizen itxura
duela zahar-moldura,
ia deus ez da mugitu
–kasik ezer ez higitu–
eutsiaz aintzin lilura...

Zubi-begiak

Garesko zubi-begiak
ur nagietan asper,
bere arkupetan urak
nola doaz hain laster...

Lodieraz, zabaleraz,
–zutarrien alturaz–
zubia da handi. Urrats
anitz urak beherantz...

Irabiako aintzira

Ur berdea, lo berdea,
pagoen gerizpea,
Irabiako aintzirak
kutsu berdez ueña,
Garaioa, Orbaizeta,
Aribe, Abaurrea
kera argietatik harantz
paisaiak lits morea,
basoaren margo gaitzez
begirada betea,
ur berdea, lo berdea
ta haltzen gerizpea.

Natura zait...

Natura zait eder-asmo,
paisajea barne gogo,
aldamenera nik behatzean
izadia izadiago.

Ijitoen kantua

Soa lerdan, hitza xorgin,
kolorea ilunegi,
larrua olio-margoz,
abestia limuri,
ijitoek daramate
ariman Andaluzi
–“La pena me mata er arma,
I ay, ay, no puedo huir,
er mal por una alegría
quiziera suztituir!”,
kexuaren ixuria
ezarri da zutuniki,
neskatxaren bular biak
dardaraz ta bilutsik,
okituen ondasuna
pobreen lotsa gorri,
tristeziazko kantua
igotzen zait emeki...

Nire barren paisaiak oso nabar;
Nafarroaren zertzeladak, bidearen bideogramak,
baita ere existentziaren iragaite umilak.

Arboladiak galtsoroak bezain nabar,
hirian kaleburu garaiak
euri astitsuaren asperrean itota
–galdera existentzialak euritan murgilduak–,
oro nire gogoetaren osinean.

Poetak dena bildu du neurtitz apalean,
oro dastatu arau trebearen hesian.
Emakume bat bezala
paisaia pixkanaka bilustu zait,
saldo nagitan ene soari eskaini zaito garden.
Pentsatzen dut gehiago naizela
soroen hedadura atzematean,
naizen oroa gauza bakoitzera lerratuta.
Arrats eta goiztiri gazteek populatu naute
aspaldi ez sospetxaturiko gauza sotiletan.

Jakin badakit poema honek gezurrik ez duela,
euria bezain benetakoa dela,
amesturiko udaberri guztiak ene begitan geratuta,
itzal luzeak arbolen abaroon lokartuta,
eta dena nire harrizioaren kanta bozkariotsuetara igota.

— IV —

ZALUTASUNAK

Zalutasun urduriak naturak eta bideak,
zalutasun ez-gaindituak ene joanaren ildoak,
dena orainean eutsi nahi dut
–uda gizenaren uzta bozkarioan gorde nahi dut–.

Betealdi guztizkoa, hots, –ens osoa–,
orainaren bozkarioan ezina gertatzen zait,
dastatuaren gustua hutsala da
–oro hatzen ukitu urduri baino ez da–.
Baretuko nintzateke egonean
gauzen izenak geratuko balira,
“ez duzu oirainik, ez duzu izenik “ entzutea
tormentu nagusi zait,
hondarrean geraturiko urrats-arrastoa ezabatzea
mindura goren nik.
Bizikleta bat bidean –gero autoa, trena–,
une batetik bestera oro ahanzmenaren osinera.

Aizkolaria

Aizkolari bulartsua,
 egun zoaz mendira
 enbor gaitza pagoari
 moztearren aizkoraz.
 Zura mahai itzultzeko
 helduko da denbora,
 enborra mahai egingo
 zurginaren taiura.

Oriko pagausoa

Arin zihoan ta ihes
 Oriko pagausoa;
 hegorantz zitun hegoak
 iparraldera ordez.

Pinuak

Muinoko pinu berdostek
 begiok dute hotza,
 ene begitan neguak
 primaderari hotsa.
 Euriak kristala ukitzen
 du laztan epelaz,
 bere azal-labainketa
 metafora bezala.

Arteak paisajea

Arteak paisajea
 itxura baldres,
 asperrak atzitzen nau
 halabeharrez,
 iraun, iraun nahi dut
 -inoiz joan ez-,
 arteak ikustean
 gizon hau da minez.

Baieztapenak

Gaur hau naiz, atzo hura nintzen,
 bihar bestea naiteke,
 gauza arin eta aldakorren
 hitzak motzagoa iraupen,

uneak egonkor izaten
zergatik ez du asmatzen?

Orduak doaz...

Orduak doazi asper,
dabiltza ager-desager
bai hau laga –bai hori egin–
beti nik eza mezuler.

Gogoeta berriak

Arratsa zelaian okre,
udazkenak orbel-damu,
lehen zail nuena, sendo
(joanak iraunik ez du)
ke huts zaida bilakatu,
jalotzekoan –jalo orde–
herioak damait kolpe
betirako lurreratur.

Bai, giza bizia eza
da tximistaren iduri
(aih, haltzen dirdira zuri
hura itzala baino ez da);
gizonak heldua presaz
hiltzen da –biziak gurdi
geldiezin baten antza
baitu aldapan urduri–.

Nik oroimenerako astia,
birkreakuntzat egin ditzaket
–joana orainarekin elkartu–,
baina espaziok esaten dit
oroimena ez dela zokor biguna,
edozein zokor ez dela
orainean geldituriko ekintzaz.

Imajina hieratikoak ez du
unean emaniko atseginaren indarrrik,
oraina –gertatu bezain agudo–
argazki faun da, oroimen biluts.
Jarrantzea –foto hieratiko ez izatea–
gizasemearen mugak gaitzeta da,
ezin horretan datza bere borroka.

— V —

EGUNAREN GOIZTIRIAN

Nire aberriaren ortzian lehia asko,
 nire herriaren zeruan hodel anitz,
 batzuk gorriak, besteak urdinak,
 denek borroka baten arrastoa dute.
 Desirak harroak dira –gudariak sortu dituzte–,
 beste batzuk, berriz, lits umilak,
 denek osatzen dute aberri zail hau.
 Kolore guztiak eguneroko orduen ezina
 gaintitzen salatzen dira,
 batzuetan lehiaz –bestetan urruneko esperantzaz–
 borroka osatzen dute
 –arranoak ez dio uzten birgarroari
 baso berean habia egiten–.
 Argiak biltzen du maiz mendia
 Itzalak ito ez ditzan iraupen-gogoak;
 borrokaren hegitik –kosta ahala–
 hurbiltzen naiz existentziara,
 jaiotzen naiz goiztiri galantetara.
 Nire poema harro altxatzen da
 aberri tipi hau herri handi gerta dadin.
 hitz bakoitza arma bilakatzen zait,
 edozein euri txaldan
 ekaitzaren seta bihurtzen,
 gauak ez du betirako irentsi nahi egun argia,
 nik –herri honen seme bezala–
 untsa dakit aberri zapalak
 garaipena lortuko duela,
 desertuko espejismo guztiak
 egia bozkariotsu eginen direla.

Aizkolari

Aizkolari, zura mozten
 hainbat seta ez jarri,
 beso biak altxatzean
 mantsoago ebaki,
 haritzaren enbor beltza
 egin duzu bi zati
 (euskal arrazaren sena

hain ote da basati ?),
arren, zuhaitz zahar horren
ukan zazu erruki.

Arbola anitz

Euskal Herriak mozteko
dauka zuhaitz anitz,
euskaldunen enborrean
aizkorak zenbat hitz...
Eraso dituzu, hautsi
beso biak, astin,
Euskal Herriak bortitza
bere ahalegin.

Tximista heldu nahi dut...

Tximista atzeman nahi dut
eskuon hesian,
adarrak makurtarazi
zezenari plazan
-itsas-aserrea hertsia
al daiteke kaian?-,
amets hau egia itzuli
nahi nik aktoan!

Nire poesiak...

Nire poesiok inork
ez ditu irakurriko,
nire kopia gazi-gezok
inork ez ulertuko,
berdin da, euskararekin
esposaturik nago,
euskararen ezbeharra
aspaldiko destino,
etxeko "vasko" hutsalek
euskarari mila uko,
euskara goretsi arren
erdara nagusigo,
nire poesiak inork
ez ditu irakurriko...

Murgil nadin uhinetan

Murgil nadin uhinetan,
 Ito osoro bere uretan
 (ur gazien sakonean
 ah, nik ze plazera dedan!),
 itzal nadin kresaletan,
 gatz suminen usainetan.

Gaur edozein egun da
 –astelehena, osteguna, ostirala...–,
 herri baten lidoan lerratu naiz,
 lehia baten geografietan hedatu,
 borroka-emaztearen soina bilatu dut,
 oihuak entzuten ditut
 –batzutan semeen kexuak, bestetan hurkoarenak–,
 nekeak lotsa galdu du,
 su-mihiak ezinaren gibeletik jaiki dira,
 miresten dut ene aberriaren gotortasuna
 –bere semeen jasanbehar gaitza–,
 nire herrian ez bide dute azken urterik ahaleginek,
 isiluneak zigortu du borrokaren zapia,
 lortu erreboltaren hazia,
 ene herrian ere gauari egunak darraio,
 urte zoroetako setari mistikak darraio,
 mailu eta goldeen disziplinaren muturrean
 herri zaildu honen zuhaitz lerdena dago,
 ez dut jada euskaldun sentitzeko doilorrik
 –ez eta lotsakizunik–,
 eta kondairaren ibaiak ura garaipenaren itsasora
 bideratuko du.

— VI —

IKUSTEN DUT

Halaxe da bizitza, aldarte anitza,
 dolore, ezbehar, hutsune eta ustekabe hedatua.
 Estratan ezker-eskuinera dabilen bidalaria naiz,
 ez dakit agur esaten doloreak –ezbeharrak–
 bilatuko nauelako;
 itsuak berriro oztopoa kale-kantoiari,

amodioak etsipena, beste behin, pertsona berarekin,
ezin alde egin nik bizi-beharraren patutik.
Ispilu hautsiaren pusketetan aldarre gehiago dago,
itzalak itzalaren ostean gaua du hareago.
Hainbeste gaua daude ene bidean ez-ezagun,
eta beldurra ez zait falta bere izena aipatzean.
Patua kaskagorria da.

Hemen, olerki hauetan, poema hauetan
nire bizitzaren nabarra azaldu da,
kondaira bilutsik eman dut
–zauriak ezkutatzeko gurarik ez dut–,
eta amodioa, beste behin, pitxer hautsia bezala
naroago hedatu zait alde guztietara.
Untsa dakit hau dena egia dela.

Zu zara, errotarri

Zu zara, errotarri,
xehetu dan
garia ni,
zu zerade itsaslari,
ni uretan
dagon unti,
zu labeko su handi,
bertan kiskal
nadin gori!

Arratsa sutondo gisa...

Arratsa sutondo gisa
errautsetan da hiltzen,
ene baitan egosiak
“amets hutsal” du izen,
hainbeste desiratua
hutsune baino ez zen,
mamiaren azalpean
hezur zuria zeken
(nire eskutara helduak
zuk esanak al ziren?),
behin bortitz uste izana
bilakatu zait ustel.

Ene soina lurpean

Izadiak senar gjsan
 lurpean har nazala,
 usteltzearen gorputza
 biezaio on zabala,
 ene mami eta azalak
 –simauren baten agintzak –
 bilaka bitez gorotzak
 lurra izanik magala.

Poeta gisa

Poeta gisa
 ero nabila
 –han-hemen–
 hitzarmen
 hits baten bila
 mintza ta mintza.

Ama lurrari

Zuk damaidazu bizia,
 zuk geroaren sari
 –lurretikan jaio eta
 lurrerantza behar jaitsi–,
 ene begiak pajsajez
 aseak daude ta hordi,
 gorputz honen usteldura
 hazi berrien ernari
 (ene bihotz ta sabelok
 egin zarete ongarril),
 lur beltzaren haseteak,
 bai, uzta du gehiegi...

Clown

Egunon, pailaso inozo,
 egunon, *clown* maite,
 jende barre-goseari
 eskaintzen zuk umore,
 txantxak egin behar gogoz
 –ta gogorik gabe–,
 kolorez duzu masaila,
 begi biak berde,

ezpainak ubel, txanoa
buruan garaile,
nagi eta baldreskiro
dagizu jolaste,
barrutik triste egon arren
heda behar barre,
egunon, pailaso inozo,
egunon, clown maite...

Autobiografia

Romantiko jaio nintzen,
bai eta sentibera,
goizetan ausart, arratsez,
berriz, oso gelbera,
poesiak niregan goiz
egin zuen bilera
(izadiak gaztetandik
deitu ni hitz berera),
ikasle on naiz, maitale
txar, doluekin aukera,
adiskideekin uzkur
-beti kuttun euskera-,
romantiko jaio nintzen,
bai eta sentibera.

Gauza asko esan daitezke,
asko eta egiak -baita ere erdi-gezurrak-,
esanbeharrak bultzarazten nau poemara.
la dena ene bizia da, ene zirkunstantzia,
bizi-estratak trenak bezala aintzinerantz du ildo.

Erabaki dut ekin behar dudala -ez jasan-,
erabaki dut ene ekintza bakoitzaren
berri eman behar dudala,
horregatik ene doluaren testigutza poema hauen hesian.
Naizela aitor egin nahi dut,
existentzian ingurukoak jasoz iraun nahi dut.
Nire arima nabartasun hauetan bilusten da
oro eleberrri historiatur balitzan
-prosaiko eta egiazale, portzelana bezain txukun-;
eta gero hain ezagunak ez ditudan
amesturiko liluren andanak ditut.
Gauzen sekretuetan sinesten dut,
baina sekretuak krudelak izan ohi dira,

hobe ez jakitea.
 Nire sekretuen gaua luzea eta sakona da,
 itsasoak –nola ez– ur sakonetan misterioak ditu,
 eta nik poesia hau metatu dut pixkanaka.
 Ez, ez, hau ez da hitz soilen arazoa...

— VII —

ESSE EST PERCIPI

Istorioak ziren,
 bizitzak ezartzen dituen galderak,
 eta galdera guztiek ez dute erantzuna;
 doinuak birreraikitzen dira –ametsek bilbeak bezala askatzen–;
 argi eta garden gauza urriren berri geratzen zait,
 ezin eraiki erraz gauzen zubiak.

Galderek trenak bezala
 barne paisaiak zeharkatzen dituzte,
 existentzia, materia hitsa, oharmenaren oldeak gauzatzen,
 oroimenaren eskuak dena berritzen du,
 amets astunak iratzarpenera igarotzen dira.
 Ezak desoharmenera nahi luke itzuli,
 oro opakutasunean utzi –galderarik ez egin–,
 sekretuei irtenbiderik ez eman.
 Eguzki gozoak, baina, paisaia laztantzen du
 –ukituan helduagoa bilakatzen da–,
 susmaturiko orori heldutasuna eskaintzen dio,
 dena existentziaren ele nagusi egiten da,
 eta atzemanikoaren bozkarioa hitzaren biltzarrera jasotzen da.
 Itsasoa ene oharkizunetan dago,
 itsasoa heltzen ez ditudan ekintzetan ere datza,
 ahazmenetik gauza anitz berreskuratzen dut
 lorpen berrietan errege senti nadin.

Nahi nuke

Nahi nuke, izana,
ni hau apurtu,
 joan zuregana,
 zuregan urtu.
 Nahi nuke, natura,

aspaldiko partez,
zuzag egin lotura,
izan zeu baino ez.
Nahi nuke, ederdura,
zugan aurkitu babes,
beti gura nuen hura
ez dadila izan amets.

Nahi nuke...

Zuloaren hutsa bete
nahi nuke, unea ahurtu,
estua zabaldu, luze
dena labur ez bihurtu
–borda apala egin altu
baillitza erraldoi-etxe–,
egungo ilunaren truke
nahi nik ekia heldu.

Izpiak

Euri,
hazi,
madari,
herri,
gazi,
mingarri.

Hutsa

Oh, barneko huts,
zeinek zaitzake utz?

Esse est percipi

Nik behatuz eder zera
–beti oharren hau bezat!–,
nik ez ikusiz, ostera,
zatar zera, duzu eza,
baina niezaket presta
nire den ezaguera
hel zaitezen ederrera,
bertan lortu osakuntza.

Paisaia begjok gabe
itsu da –iluntasun bera–,
nire soaz eder-jabe

helduko zara izatera;
huts den hontatik betera
zenbatekoa den bide,
uzteko aintzin ilunpe
emanen dizut aukera.

Ene begiak...

Ene begiak alabarenak gisa
aldia ebakitzen,
gunearen soina –ametzekoa baillitzañ–
zatieta begiztazen,
iluna geroz eta zutikagoa
itsas-belarren ametsetatik harantz,
eta urruneko uharteetan konkordura hieratikoak
izurde eta baleen paisaian.

Aireak bere kalenturan...

Aireak bere kalenturan
planetak makurtzen,
gunearen silaba goriak
erraiak bilusten,
ilargi morea hondartzako muinoetan da nabarmen,
zuhaitz ausarten errebolta
doinu lizunetan dira pilatzen,
arrats osoa itsasoaren ahora
malenkoniaz erortzen
–izenak, sustantiboak, perpausak
bilgune berean sartzen–...

Gaztainari morkotxa bezala
existentziari galderak erantzi dizkiet,
erantzun batzuk eman,
banaka-banaka izateari hubildu natzaio,
oro argira ekar daitekeela konturatu naiz.

Gauzak ohargarri diren eran
tipulari, azal baten ondoren, bestea kendu diot
–ezkata batek bestea du erantzi gero–,
eta existentziaren baitan
azala urratuz muina berriak kausitu ditut.
Denboran ezarrita ene bizia,
baina ozeanoan untxiak
ezin aurkitu azken portua;

nire leihoak egunero zabaltzen dira –hutsera zabaltzen–,
eta, beste behin, itxi egin behar mugarriak bilatuz.

Isilunea luze dago ene galderen erdian,
noiz-noiz, erantzun argi bat du:

esse est percipi,
gauzakien izana oharmenetik dator,
kolorerik ez da begirik gabe,
musikarik ez entzulerik gabe,
ezta paisaiarik
behatzailerik gabe.

Gaua nabarmen egunaren ostean
–goiztiria ederragoa ilunaren ondoren–,
existentziaren besoetan doan huntzak
erantzun zehatzak bilatu ditu,
paisaia lilura emez sentitu da itaunen larrean,
baina geroago ere betiko enigmak...

Eguzki bortitzak erantzun zehatzak nahi ditu

–ez nuke nahi deus zalantzan utzi–,
gauean hiltzen dira nire lehia guztiak
saminetan gizonaren hatsaz.

Itsasoari –harriari, lurrari–
galdezka egon natzalo luzaroan,
eta hondartzan aurkituriko txirla zuriak,
azkenean, dena materiaren opakutasun
eta misterio dela esan dit.

Astiro eta sakonago sartu beharko dut, bada,
ene oharmenaren gelatara...

Bai, nire arima gaur *beste harietan* askatu da.